

УДК 346.32-053.6

О.М. Балакірева, канд. соціол. наук

Інститут економіки та прогнозування НАН України.

Т.В. Бондар

Український інститут соціальних досліджень імені Олександра Яременка

МОЛОДЬ УКРАЇНИ: СПОСІБ ЖИТТЯ ТА ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ

У публікації представлено результати соціально-демографічного обстеження, проведеного силами ГО «Центр «Соціальний морнівторинг» за участю ГО «Український інститут соціальних досліджень ім. О. Яременка» на замовлення ГО „Український центр соціальних реформ” в межах проекту Фонду народонаселення Організації Об’єднаних Націй (UNFPA) «Дослідження демографічних чинників соціальних змін», що є частиною програми технічного співробітництва UNFPA з Урядом України на 2006–2011 роки.

Опитування проведено з 20 по 28 квітня 2010 р. в усіх областях України, АР Крим та місті Києві. Цільова група: населення України віком від 15 до 34 (включно) років. Тип дослідження: репрезентативне опитування населення України методом індивідуального інтерв’ю («віч-на-віч») за місцем проживання. Метод отримання інформації: анкетування за місцем проживання респондента. Вибіркова сукупність: багатоступенева, територіально-поселенська, стратифікована, репрезентативна для населення України віком від 15 до 34 (включно) років за ознаками: тип поселення, стать, вік, область. Загальна кількість опитаних – 1812 осіб. Під час опитування інтерв’юерами зафіксовано 1068 відмов, тобто рівень досягнення респондентів складає 62,9%. Для аналізу результатів з метою забезпечення репрезентативності використано коефіцієнти зважування по області та по віку респондентів, які представлені у базі даних.

Розподіл відповідей наведено у відсотках. Стандартні відхилення при достовірних 95 відсотках і співвідношенні змінних від 0,1 : 0,9 до 0,5 : 0,5 становлять 1,41 – 2,36 відсотка.

БЛОК А. СОЦІАЛЬНО-ДЕМОГРАФІЧНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ

А1. Стать респондента:

Чоловіча	50
Жіноча	50

А3. Вікова група респондентів

15–19 років	22
20–24 роки	28
25–29 років	26
30–34 роки	24

A4. Ваша освіта?

Початкова загальна освіта	5
Базова загальна середня освіта	9
Повна загальна середня освіта	19
Професійно-технічна освіта (після базової або повної заг. середньої освіти)	18
Базова та неповна вища освіта (ВНЗ I–II рівнів акредитації (технікум, училище, коледж), ВНЗ III–IV рівнів акредитації (бакалавр))	25
Повна вища освіта (ВНЗ III–IV рівнів акредитації (спеціаліст або магістр))	24
Маю вчений ступінь (кандидат, доктор, ПіЕйчДі (Phd))	0,2

A5. Враховуючи Ваше особисте становище, Ваші досягнення та авторитет, а також Вашу здатність впливати на суспільне життя, скажіть, до якого соціального прошарку Ви себе відносите?

Дуже високого	0,2
Високого	2
Вище середнього	10
Середній	62
Нижче середнього	20
Низького	5
Дуже низького	1

A6. Яка ситуація найкраще відповідає Вашому становищу?

Ви тільки працюєте	47
Ви працюєте, а також навчаєтесь (заочно, на вечірньому відділенні тощо)	6
Ви навчаєтесь за денною формою навчання, а також працюєте	2
Ви тільки навчаєтесь	24
Ви зараз не працюєте і не навчаєтесь	21

A7. До якої соціально-професійної групи Ви себе відносите?

Топ-менеджери й власники великих (і середніх) підприємств та фірм	1
Власники й менеджери дрібних підприємств, фермери, самозайняті	4
Державні службовці вищого рівня	1
Державні службовці, керівники та управлінці середньої ланки	6
Професіонали, зайняті висококваліфікованою творчою розумовою працею	7
Рядові спеціалісти та їх помічники	14
Працівники рутинної нефізичної праці (технічні службовці)	5

Кваліфіковані працівники, переважно фізичної праці	10
Напів- і некваліфіковані працівники переважно фізичної праці	5
Безробітні (зареєстровані та незареєстровані)	7
Зайняті в домогосподарстві	9
Студенти ВНЗ III–IV рівнів акредитації	10
Студенти ВНЗ I–II рівнів акредитації (технікум, училище, коледж)	5
Учні професійно-технічних навчальних закладів	2
Учні загальноосвітніх шкіл	10
Непрацюючі інваліди, пенсіонери	1
Інше	3

А8. До якої національності Ви себе відносите

Українець (-ка)	81
Росіянин (-ка)	16
Інша	2
Відмова від відповіді	1

А9. Якою мовою Ви здебільшого розмовляєте?

Українською	37
Російською	44,5
Як українською, так і російською, залежно від обставин	18
Іншою мовою	0,5
Важко відповісти	0,2

А10. Незалежно від того, відвідуєте Ви церкву чи ні, чи можете сказати, що Ви...

Віруючий/а; скоріше, віруючий/а	77
Не віруючий/а; скоріше, невіруючий/а	14
Переконаний/а атеїст/ка	3
Важко відповісти	6

БЛОК В. ЦІННІСНІ ОРІЄНТАЦІЇ ТА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНІ УСТАНОВКИ

В1. Скажіть, будь-ласка, наскільки важливо для Вас те, що я зараз назву?

	Дуже важливо	Скоріше, важливо	Скоріше, не важливо	Зовсім не важливо	Немає відповіді
Сім'я	81	16	2	0,2	0,4
Діти	72	20	6	1	1
Хороша робота, професійна зайнятість	70	27	3	0	0,4
Освіченість, знання	53	38	8	0,2	0,5
Кохання	69,5	26	3	1	0,5
Друзі	55	40	4	1	-
Здоров'я	87	12	1	0,3	-
Повноцінний відпочинок, розваги	44	45	10	1	-
Економічна незалежність	63	32	4	0,3	0,7
Матеріальний добробут	77	21	1,5	0	0,5
Високе службове та громадське становище	36	42	20	2	-
Можливість розвитку, реалізації своїх здібностей, талантів	45	43	11	1	-
Допомога людям, хороші відносини з оточуючими	44	49	6	0,5	0,5
Особиста свобода, незалежність у судженнях і діях	57	37	5	1	-

В2. Як би Ви могли оцінити фінансове становище своєї родини?

Будь-які покупки можемо зробити в будь-який час	1
Вистачає на харчування, одяг, взуття, дорогі покупки (телевізор, холодильник тощо). Для таких покупок, як нова машина, дачна ділянка тощо, необхідно заощаджувати або позичати гроші	13
Вистачає на харчування, одяг, взуття, інші покупки. Для придбання дорогих речей (велика побутова техніка – телевізор, холодильник, комп'ютер, пральна машина) необхідно заощаджувати або позичати гроші	41
Вистачає на харчування і необхідний одяг, взуття. Для таких покупок, як гарний костюм, мобільний телефон, мала побутова техніка (праска, пилосос тощо), необхідно заощаджувати або позичати гроші, брати кредит	33
Вистачає на харчування. Для придбання необхідного одягу, взуття треба заощаджувати або позичати гроші	9
Змушені економити навіть на харчуванні	2
Важко відповісти	1

В3. Чи навчатися Ви зараз де-небудь (навчальний заклад, курси тощо)?

Так	32
Ні	68

Запитання В5–В7 для тих, хто навчається у ВНЗ, ПТНЗ або в інший спосіб набуває професійну підготовку

В5. Як Ви вважаєте, наскільки легко Ви зможете знайти роботу, яка б Вас влаштувала, після закінчення навчання?

	Серед усіх	Серед тих, хто навчається у ВНЗ, ПТНЗ або в інший спосіб набуває професійну підготовку, N=405
Досить легко	3	11
Скоріше, легко, але з певними труднощами	8	36
Досить складно, практично неможливо	8	37
Важко відповісти	2	11
Ще не думав/ла про це	1	5
Відсоток тих, хто зараз не навчається у ВНЗ, ПТНЗ або не набуває в інший спосіб професійну підготовку	78	

В6. Чи маєте Ви намір працювати за спеціальністю, яку опануєте, після закінчення навчання?

	Серед усіх	Серед тих, хто навчається у ВНЗ, ПТНЗ або в інший спосіб набуває професійну підготовку, N=405
Обов'язково буду працювати за опанованою спеціальністю	8	33
Маю намір працювати за опанованою спеціальністю, але не впевнений/на, що знайду відповідну роботу	11	49
Я не збираюсь працювати за опанованою спеціальністю, для мене головне отримати вищу освіту, а працювати маю намір в інших сферах	2	11
Інший варіант	0,3	1
Важко відповісти	1	6
Відсоток тих, хто зараз не навчається у ВНЗ, ПТНЗ або не набуває в інший спосіб професійну підготовку	78	

В7. На чию допомогу Ви насамперед розраховуєте у вирішенні питання свого працевлаштування після закінчення навчання?

	Серед усіх	Серед тих, хто навчається у ВНЗ, ПТНЗ або в інший спосіб набуває професійну підготовку, N=405
Батьків, родичів	11	48
Друзів, знайомих	2	10
Навчального закладу (ПТНЗ, ВНЗ)	1	5
Служби зайнятості	0,4	2
Розраховую тільки на себе	7,5	33
Інше	0,4	2
Відсоток тих, хто зараз не навчається у ВНЗ, ПТНЗ або не набуває в інший спосіб професійну підготовку	78	

Запитання В8–В12 для тих, хто працює (основна та додаткова форми зайнятості)

В8. Беручи до уваги всі сторони Вашої роботи, скажіть, наскільки Ви задоволені своєю нинішньою роботою?

	Серед усіх	Серед тих, хто працює, N=988
0 – Зовсім незадоволений(а)	0,5	1
1	0,5	1
2	1	2
3	3	5
4	5	9
5	9	16
6	8	15
7	10	18
8	8	14
9	4	7
10 – Повністю задоволений(а)	5	10
Важко відповісти	1	2
Відсоток тих, хто не працює	45	

В9. На Вашій основній роботі Ви ...

	Серед усіх	Серед тих, хто працює, N=988
Роботодавець (власник бізнесу)	2	4
Найманий працівник	47	86
Самозайнятий (працюєте на себе)	4	7
Працюєте у сімейному (власному) бізнесі	1	1
Важко відповісти	1	2
Немає основної роботи	0,2	0,4
Відсоток тих, хто не працює	45	

В10. Чи працюєте Ви нині за спеціальністю/фахом, набутими в навчальному закладі (ПТНЗ, ВНЗ тощо)?

	Серед усіх	Серед тих, хто працює, N=988
Так, працюю за спеціальністю/фахом набутими в навчальному закладі	27	2
Ні, за нинішнім профілем роботи працюю не за спеціальністю	20	48
Ні, не працюю за спеціальністю/фахом, набутими в навчальному закладі, але отримав(ла) іншу спеціальність і працюю за нею	6	37
Інше	1	10
Немає відповіді	1	3
Відсоток тих, хто не працює	45	

В11. Причини, через які Ви не працюєте за набутою спеціальністю?

<i>Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міз обрати всі варіанти відповіді, що підходять</i>	Серед усіх	Серед тих, хто не працює за спеціальністю/фахом, набутими в навчальному закладі, N=511
Фінансова неперспективність спеціальності	5	19
Дефіцит робочих місць за спеціальністю	11	40
Робота за спеціальністю виявилась нетворчою, нецікавою	2	8
Не працюю за спеціальністю через сімейні обставини	2	7,5
Зміна особистих уподобань та професійних планів	5	19
Інше	2,5	9
Серед тих, хто працює за спеціальністю/фахом, набутими в навчальному закладі	72	

В12. Наскільки ймовірно, що протягом найближчих 12 місяців Ви залишитесь без роботи?

	Серед усіх		Серед тих, хто не працює за спеціальністю/фахом, набутими в навчальному закладі, N=988	
Цілком імовірно	4	11	7	19
Скоріше, ймовірно	7		12	
Скоріше, не ймовірно	19	33	35	61
Зовсім неймовірно	14		26	
Важко відповісти	11	11	20	20
Відсоток тих, хто не працює	45			

Запитання В13 для тих респондентів, які не працюють та не навчаються

В13. Вкажіть, що найкраще описує Вашу ситуацію, чому Ви зараз не працюєте і не навчаєтесь?

<i>Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міз обрати декілька варіантів відповіді</i>	Серед усіх	Серед тих, хто не працює та не навчаються, N=376
Без роботи, але активно шукаю роботу	6	28
Без роботи, хочу працювати, але активно не шукаю роботу	3	13
Хронічно хворий або непрацездатний	0,1	0,5
На пенсії	0,2	1
Військова строкова служба або альтернативна служба	0,2	1
Домашня робота, догляд за дітьми або іншими непрацездатними членами сім'ї	10	48
Готуюсь до вступу в навчальний заклад	0,6	3
Інше	0,4	2
Відсоток тих, хто працює або навчається	79	

В14. Які мови, крім української чи російської, Ви знаєте добре (можете розуміти, читати, писати, спілкуватися)?

<i>Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати всі потрібні варіанти відповіді</i>	
Англійську мову	37
Німецьку мову	6
Французьку мову	2
Польську мову	2,5
Італійську мову	0,6
Іспанську мову	0,3
Інші мови	2
Жодної з іноземних мов	55

В15. Упродовж останніх 12 місяців чи відвідували Ви які-небудь курси, лекції, тренінги або заняття з метою вдосконалення своїх знань або навичок, необхідних для роботи та самоосвіти (самовдосконалення)?

	Для роботи	Для самоосвіти (самовдосконалення)
Так	18	20
Ні	81	79
Не пам'ятаю	1	1

В16. Чи хотіли б Ви особисто стати підприємцем, відкрити власний бізнес?

Я вже підприємець	5
Хочу і найближчим часом, скоріше за все, стану підприємцем	6
Хочу, але заважають різні обставини	41
Не хочу	39
Важко відповісти	9

В17. Якби Ви хотіли організувати власну справу або створити власне підприємство, то що, на Вашу думку, заважає це робити?

<i>Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати не більше трьох варіантів відповіді</i>	Серед усіх	Серед тих, хто вже є підприємцем або хоче стати в найближчий час, але заважають різні обставини
Відсутність первинного капіталу та недоступність кредиту	58	74
Високі податки	26	28,5
Складна економічна і політична ситуація	26	31,5
Недостатній рівень освіти	15	18
Бюрократичні перепони	16	18,5
Протидія керівників різних рівнів	4	5
Відсутність можливостей вигідного збуту продукції	5,5	7
Нестача здібностей лідера	10,5	7
Інше	2	3
Нічого	10	4

В18. Чи володієте Ви такими навичками?

	Так	Ні
Робота на персональному комп'ютері (як користувач)	79	21
Управління автомобілем	43	57
Знання іноземних мов (крім української та російської)	42	58
Робота з офісною технікою (факс, ксерокс тощо)	54	46

В19. Чи користуєтеся Ви Інтернетом?

<i>Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати усі варіанти відповіді, які йому підходили</i>	
Не маю потреби і ніколи не користуюся	23
Маю потребу, але не маю можливостей користуватися	8
Користуюся вдома	52
Користуюся на роботі	19
Користуюся в інтернет-кафе, комп'ютерному клубі тощо	14

БЛОК С. ЗДОРОВ'Я ТА СПОСІБ ЖИТТЯ**С1. Як Ви оцінюєте стан Вашого здоров'я?**

Дуже добрий	13	94
Скоріше, добрий	48	
Задовільний	33	
Незадовільний	5	5,3
Скоріше, поганий	0,3	
Дуже поганий	0,1	

С2. Як Ви вважаєте, чи здоровий спосіб життя Ви ведете, чи піклуєтесь про власне здоров'я?

Так, веду здоровий спосіб життя і всіляко піклуюсь про своє здоров'я	41
Так, у цілому піклуюсь про своє здоров'я, але маю окремі шкідливі звички	41
<i>серед них:</i>	
<i>(Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати всі варіанти)</i>	
<i>Тютюнопаління</i>	29
<i>Вживання алкоголю</i>	15
<i>Переїдання</i>	3
<i>Малі фізичні навантаження</i>	7
У цілому веду здоровий спосіб життя, однак рідко звертаюсь, навіть у разі потреби, до лікарів, не проходжу обстеження тощо	14
Ні, мій спосіб життя не можна визнати здоровим	4
Веду нездоровий спосіб життя і не вважаю за потрібне окремо піклуватись про здоров'я, доки воно й так ще не зіпсоване	0,3
Інша відповідь	0,1

Індекс маси тіла отриманий за допомогою запитань С3 „Вкажіть Ваш зріст” та С4 „Укажіть Вашу вагу”:

Недостатня вага	5
Нормальна вага	67
Зайва вага	19
Ожиріння 1-го ступеня	2,5
Ожиріння 2-го ступеня	0,5
Ожиріння 3-го ступеня	0,1
Немає відповіді	6

С5. Як Ви вважаєте, для Вашого зросту Ви маєте:

Нормальну вагу	71
Зайву (надмірну) вагу	17
Недостатню вагу	8
Важко відповісти	4

БЛОК D. ФІЗИЧНІ ВПРАВИ ТА НАВАНТАЖЕННЯ

D1. Чи займаєтеся Ви фізкультурою та спортом (робите зарядку, бігаєте, відвідуєте тренажерний зал, гімнастичну групу, басейн тощо)?

Взагалі не займаюся	43
Займаюся нерегулярно	39
Займаюся регулярно	18

D3. Скільки днів, за останні 7 днів, Ви виконували фізичні вправи чи брали участь у спортивних іграх, мали інші фізичні навантаження тривалістю щонайменше 20 хвилин, що змусило Вас спітніти чи захекатися (це може бути баскетбол, футбол, біг, плавання, велогонка, спортивні танці, аеробіка, швидка ходьба, звичайне катання на велосипеді, катання на ковзанах/роликах, а також миття підлоги, штовхання газонокосарки, будь-які види роботи по дому чи у дворі тощо)?

Жодного дня	36
1 день	10
2 дні	17
3 дні	15
4 дні	8
5 днів	5
6 днів	3
7 днів	6

БЛОК Е. РІВЕНЬ ЗНАНЬ ЩОДО ВІЛ/СНІДу ТА ТЕСТУВАННЯ НА НАЯВНІСТЬ ВІЛ-ІНФЕКЦІЇ

	Так	Ні	В/В
Е1. Чи є у Вас загальне уявлення про ВІЛ (вірус імунодефіциту людини) або про захворювання на СНІД (синдром набутого імунодефіциту)?	96	3	1
Е2. Чи знаєте Ви, де можна було б Вам особисто пройти тестування на наявність ВІЛ-інфекції?	72	26	2
Е3. Чи проходили Ви особисто тестування на наявність ВІЛ-інфекції?	39	60	1
Е4. Чи вважаєте Ви свої знання про ВІЛ/СНІД достатніми?	54	39	7
Е5. Чи хотіли б Ви отримати більше інформації щодо ВІЛ/СНІД, методів лікування, шляхів інфікування та запобіжних засобів?	57	35	8

Е6. Чи згодні Ви з тим, що кожна людина може захистити себе від ВІЛ-інфікування завдяки власній поведінці?

Так	75
Ні	12
Не знаю	11
Немає відповіді	2

Е7. З того моменту, коли Ви вперше почули про ВІЛ/СНІД, чи робили Ви що-небудь для того, щоб запобігти інфікуванню?

Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати декілька варіантів відповіді	
Більше уваги став(ла) приділяти власній гігієні	43
Почав(ла) використовувати презерватив	23
Зменшив(ла) кількість сексуальних партнерів	9
Нічого не робив(ла) для того, щоб уникнути інфікування	41,5
Інше	1

БЛОК Е. РІВЕНЬ ЗНАНЬ ЩОДО ЗАХВОРЮВАННЯ НА ТУБЕРКУЛЬОЗ

	Так	Ні	В/В
Е8. Чи знаєте Ви, що в Україні поширюється епідемія туберкульозу?	87	12	1
Е9. Чи знаєте Ви, де можна було б Вам особисто пройти діагностичне обстеження на туберкульоз?	76	23	1
Е10. Чи вважаєте Ви свої знання про туберкульоз достатніми?	47	48	5
Е11. Чи хотіли б Ви отримати більше інформації щодо туберкульозу, методів лікування, шляхів інфікування та запобіжних засобів?	59	32	9

E12. Наскільки Ви згодні з такими твердженнями?

	Повністю згоден(на)	Скоріше, згоден(на)	Скоріше, не згоден(на)	Повністю не згоден(на)	Важко відповісти
Туберкульоз не передається повітряно-крапельним шляхом (через кашель, чхання і т.д.)	9	8	24	52	7
Правильне харчування та здоровий спосіб життя зменшують імовірність зараження туберкульозом	47	38	8	3	4
Діагностувати туберкульоз можна за допомогою флюорографії	51	35	6	1	7

F4. Чи маєте Ви партнера, з яким Вас пов'язують постійні близькі інтимні стосунки (у тому числі це може бути шлюбний партнер)?

Так	62
Ні	38

F7. Чи проживаєте Ви разом зі своїм партнером (шлюбним партнером)?

	Серед усіх	Серед тих, хто має партнера, з яким пов'язують постійні інтимні стосунки, N=1125
Ми постійно живемо разом	43	70
Більшість часу ми живемо разом, іноді окремо	2	3
Більшість часу ми живемо окремо, іноді разом	4	7
Ми постійно живемо окремо	13	20
Немає партнера, з яким пов'язують постійні інтимні стосунки	38	

F8. Розкажіть, будь ласка, про характер Ваших партнерських стосунків?

	Серед усіх	Серед тих, хто має партнера, з яким пов'язують постійні інтимні стосунки, N=1125
Ми перебуваємо у зареєстрованому шлюбі	39	62
Ми перебуваємо у шлюбі без офіційної реєстрації	6	11
Нас пов'язують стійкі інтимні стосунки (але не шлюб)	17	27
Немає партнера, з яким пов'язують постійні інтимні стосунки	38	

F9. Уточніть Ваш шлюбний стан зараз

Ніколи не перебував/ла у шлюбі	50
Перебуваю в зареєстрованому шлюбі	39
Перебуваю в незареєстрованому шлюбі	6
Вдівець/удова	0,2
Розлучений/на	5

F10. Хто є (чи був/ла) головою Вашої сім'ї?

	Серед усіх	Серед тих, хто перебував або перебуває в шлюбі, N=895
Чоловік	25	51
Дружина	3	6
Ми все вирішуємо (вирішували) спільно	22	43
Відсоток тих, хто ніколи не перебував у шлюбі	50	

F11. Хто є (чи був/ла) основним годувальником Вашої сім'ї?

	Серед усіх	Серед тих, хто перебував або перебуває в шлюбі, N=895
Чоловік	33	67
Дружина	2	3
Чоловік і дружина спільно	15	30
Відсоток тих, хто ніколи не перебував у шлюбі	50	

F12. Який за черговістю шлюб, в якому Ви перебуваєте зараз чи перебували останнього разу?

	Серед усіх	Серед тих, хто перебував або перебуває в шлюбі, N=895
Перший шлюб	45	91
Другий шлюб	5	9
Третій або більш високої черговості	0,2	0,3
Відсоток тих, хто ніколи не перебував у шлюбі	50	

F16. Якщо Ви зараз перебуваєте в офіційному шлюбі чи були раніше, чи передувало йому шлюбне партнерство без офіційної реєстрації?

	Серед усіх	Серед тих, хто перебуває або перебував раніше в офіційному шлюбі, N=803
Так	14	31
Ні	29	67
Немає відповіді	1	2
Відсоток тих, хто ніколи не перебував у шлюбі або перебувають/перебували в незареєстрованому шлюбі	56	

F18. Якщо зараз Ви не перебуваєте в шлюбі, то чи плануєте подружнє життя в майбутньому (маєте намір взяти шлюб)?

	Серед усіх	Серед тих, хто не перебуває в шлюбі, N=1005
Так	42	75
Ні	12	22
Немає відповіді	2	3
Перебувають у шлюбі	44	

F19. Якщо „так”, то яку форму шлюбного партнерства у майбутньому Ви обираєте?

	Серед усіх	Серед тих, хто не перебуває в шлюбі та планує подружнє життя в майбутньому, N=756
Одразу офіційно зареєструвати свій шлюб	22	54
Хотів/ла б, щоб шлюб починався з випробувального етапу (незареєстрованого шлюбу) з подальшою реєстрацією	18	42
Планую жити в незареєстрованому шлюбі (шлюбному партнерстві)	2	4
Відсоток тих, хто не перебуває в шлюбі та не планує подружнє життя в майбутньому	58	

F21. Що є для Вас основними мотивами укладання шлюбу?

	1-й мотив	2-й мотив	3-й мотив	Сума вибору
Кохання, бажання бути поряд з коханою людиною	60	12	9	82
Бажання мати поряд близьку людину, яка буде з Вами у радості й горі	22	32	13	67
Бажання мати дітей	4	27	30	61
Бажання матеріально забезпечити себе	2	5	5	12
Бажання мати постійного сексуального партнера, узаконити інтимні стосунки	2	5	8	14,5
Страх самотності	1	1	5	7
Так прийнято, адже мати сім'ю і дітей – обов'язок кожної людини (Ви не хочете бути гіршим за інших)	1	4	7	12
Виконання бажання (вимог) батьків	0,2	1	2	3
Бажання мати свою сім'ю і бути самостійним	7	12	19	38
Вагітність	1	1	2	3,6

F22. Як Ви охарактеризуєте стосунки у сім'ї/домогосподарстві, де Ви зараз проживаєте?

У нашій сім'ї всі люблять і поважають один одного, конфлікти є рідкістю	64
Сім'я у нас хороша, але сварки і конфлікти не є рідкістю	31
Атмосфера в сім'ї досить напружена, радості мало	4
Стосунки в сім'ї зайшли в глухий кут, немає миру та злагоди	1
Стосунки дуже погані, є випадки насильства	0,1

F23. На Вашу думку, яка форма шлюбних стосунків між батьками є найкращою для дитини?

Офіційний шлюб між батьками	76
Не має значення, перебувають батьки в зареєстрованому шлюбі чи ні	21
Важко відповісти	3

F24. Хто, на Вашу думку, має бути головою в сучасній сім'ї?

Чоловік	54
Дружина	2
Чоловік і дружина повинні все вирішувати спільно	44

F25. Хто, на Вашу думку, має бути годувальником у сучасній сім'ї?

Чоловік	70
Дружина	0,2
Чоловік і дружина спільно	30

F26. До якого віку, на Вашу думку, жінка/чоловік є занадто молодими, щоб...

	Для жінки	Для чоловіка
Мати статеві зв'язки		
10–14 років	8	6
15 років	13	11
16 років	25	24
17 років	16	13
18 років	29	29
19–25 років	8	16
Важко відповісти	1	1
Стати матір'ю/батьком		
14–17 років	17	9
18–19 років	31	18
20 років	28	21
21–37 років	23	51
Важко відповісти	1	1
Взяти шлюб		
14–17 років	16	6
18–19 років	35	21
20 років	30	25
21–25 років	17	42
26–37 років	1	5
Важко відповісти	1	1

БЛОК G. ДІТОРОДНА СИТУАЦІЯ ТА УСТАНОВКИ**G1. Як Ви думаєте, скільки дітей має бути в сучасній сім'ї (в ідеалі, безвідносно до Ваших планів)?**

Жодної дитини	1
Одна дитина	14
Дві дитини	69
Три дитини	14
Чотири дитини та більше	2

G2. Скільки власних (біологічних) дітей Ви маєте ?

1 дитина	28
2 дитини	11
3 дитини	2
4 дитини	0,2
5 дітей	0,1
Немає власних (біологічних) дітей	59

G6. Скільки (ще) дітей Ви плануєте мати?

0 дітей	7,5
1 дитину	27,5
2 дитини	33
3 та більше дітей	5
Стільки, скільки народиться	6
Не знаю	14
Взагалі не планую мати дітей	7

G7. Це означає, що всього Ви плануєте мати...

1 дитину	16
2 дитини	51
3 дітей	9
4 та більше дітей	3
Стільки, скільки народиться	6
Не знаю	13
Взагалі не планую мати дітей	2

G9. Скільки всього дітей Ви хотіли б мати за наявності необхідних умов?

1 дитину	14
2 дитину	54
3 дітей	12
4 та більше дітей	3
Скільки народиться	6
Не знаю	9
Взагалі не планую мати дітей	2

G10. Що із нижченазваного, на Вашу думку, визначає готовність до материнства/ батьківства?

	Є визначальним	Є важливим	Не впливає	Важко відповісти
Вік	34	49	15	2
Стабільність доходів	58	38	3	1
Наявність належних житлових умов	57	39	3	1
Стан здоров'я	66	31	2	1
Накопичений досвід, життєва мудрість	28	50	18	4
Певні успіхи в професійній діяльності, що забезпечить збереження конкурентоздатності матері чи батька після виходу з відпустки по догляду за дитиною	25	46	24	5
Любов до дітей, бажання піклуватися про них	64	33	2	1
Перебування у шлюбі, наявність шлюбного партнера	43	41	14	2

G11. Чи вплинуло надання вагової одноразової допомоги при народженні дитини на Ваші плани стосовно кількості дітей у сім'ї?

Так	16
Ні	84

G12. Як вплинуло?

Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати декілька варіантів відповіді	Серед усіх	Серед тих, на кого вплинуло надання вагової одноразової допомоги при народженні дитини, N=293
Вже народили після введення допомоги	6	37,5
Чекаємо народження дитини в цьому році	1	9
Плануємо народити наступного року	2	11
Плануємо народити через 2–3 роки	6	36
Інше	1,5	9,5
Не вплинуло надання вагової одноразової допомоги при народженні дитини	84	

G13. Що може вплинути на Вашу поведінку мати більшу чи бажану кількість дітей?

- A) Якомога скоріше народили б дитину
- B) Народили б дитину у найближчі 2–3 роки
- C) Народили б дитину через 4–5 років або пізніше
- D) Ніяк не вплине на мої плани
- НВ) Немає відповіді

	A	B	C	D	НВ
Підвищення рівня оплати праці	15	18	20	44	3
Запровадження вагомих податкових пільг для сімей з дітьми	12	20	20	46	2
Збільшення одноразової допомоги при народженні дитини	13	21	21,5	42,5	2
Розширення мережі дитячих дошкільних закладів з якісними послугами за доступними цінами	8,5	16,5	20,5	51,5	3
Поліпшення житлових умов нашої сім'ї	15	21	20	42	2
Підвищення соціального престижу батьківства і материнства	8	16	19	54	3
Збереження безкоштовної доброякісної середньої освіти	9	16	20	52	3
Доступність безкоштовної вищої освіти	9	16	21	50	4
Підвищення доступності необхідного та доброякісного медичного обслуговування для дітей	13	19	21	43	4
Запровадження щомісячної допомоги на дітей (до повноліття) усім сім'ям	17	20	21	39	3
Поширеність та доступність гнучкого графіка роботи для працюючих батьків з маленькими дітьми	11	17	20,5	48,5	3

БЛОК К. КУРІННЯ

K1. Чи курили Ви коли-небудь?

Так, курю й зараз	40
Кури́в(ла) раніше, але покинув(ла)	17
Ні, не кури́в(ла) раніше й не курю зараз	43

K2. Чи курить хтось у Вашій кімнаті?

Так	13
Ні	87

K3. Скільки Вам років було, коли Ви вперше курили?

	Серед усіх	Серед тих, хто зараз курить, N=720
5–14 років	12	30
15–16 років	14	36
17–20 років	10	26
21–30 років	2	4
Не пам'ятаю	2	4
Відсоток тих, хто не курить або кури́в раніше, але покинув	60	

К4. Скільки сигарет Ви вичурили за останню добу (24 години)?

	Серед усіх	Серед тих, хто зараз курить, N=720
Менше 9 шт.	11	28
10 шт.	10,5	27
11–20 шт.	16	40
21–40 шт.	2	4
Важко відповісти	0,5	1
Відсоток тих, хто не курить або курив раніше, але покинув	60	

К5. Чи курите Ви у своїй кімнаті?

	Серед усіх	Серед тих, хто зараз курить, N=720
Так	5	12
Ні	35	88
Відсоток тих, хто не курить або курив раніше, але покинув	60	

БЛОК L. АЛКОГОЛЬ

Відсоток тих, хто дав ствердні відповіді на запитання	L1. Чи вживали Ви такі алкогольні напої принаймні один раз у житті?	L3. Протягом останніх 12 місяців чи вживали Ви будь-які алкогольні напої?	L6. Протягом останніх 30 днів чи вживали Ви будь-які алкогольні напої?
Пиво	88	74	61
Вино, крім шампанського	85	64	36
Шампанське	85	62	20
Міцні алкогольні напої (горілка, коньяк, лікер)	74	53	35
Слабоалкогольні напої (тобто ром-кола, джин-тонік, напої, що складаються з соку і горілки – лонгер, шейк тощо)	70	37	19
Самогон та інші алкогольні напої домашнього приготування	48	22	9
Будь-які інші напої, що містять алкоголь	45	20	7

L2. В якому віці Ви вперше спробували будь-які алкогольні напої?

6–13 років	14
14 років	12
15 років	16
16 років	21
17–18 років	26
19–23 роки	5
Важко відповісти	2
Ніколи не пробували будь-які алкогольні напої	4

L4. Як часто Ви вживаєте алкогольні напої?

4 рази на тиждень або частіше	2
2–3 рази на тиждень	10
2–4 рази на місяць	32
Один раз на місяць чи рідше	47
Не вживали алкогольні напої	9

L7. Протягом останніх 30 днів чи вживали Ви будь-які алкогольні напої і як часто?

Щодня або майже щодня	1
Декілька разів на тиждень	8
Принаймні один раз на тиждень	20
Менше ніж один раз на тиждень	59
Не вживали алкогольні напої	12

БЛОК М. НАРКОТИКИ, СТАВЛЕННЯ ДО НИХ ТА ЇХ ДОСТУПНІСТЬ

M1. Чи знаєте Ви особисто людей, які вживають наркотики (наприклад, марихуану або інші)?

Так	30
Ні	70

M2. Чи вживали Ви коли-небудь наркотичні речовини?

	Ствердні відповіді
Будь-які нелегальні наркотики	3
Марихуану або гашиш	8
Героїн	0,5
Кокаїн (включаючи крек)	1
Екстазі	2
Декільна наркотичних речовин одночасно	0,5
Інше	1

M2.1. Контрольне запитання: чи мали Ви досвід вживання будь-яких наркотиків?

Так	9
Ні	91

M3. Якщо так, то в якому віці Ви вперше спробували наркотичні речовини?

	Серед усіх	Серед тих, хто мав досвід вживання наркотичних речовин, N=155
12–16 років	3	32
17–18 років	3	32
19–28 років	2	30
Не пам'ятаю	1	6
Відсоток тих, хто ніколи не вживав наркотичні речовини	91	

М4. Чи вживали Ви нелегальні наркотичні речовини протягом останніх...

	Серед усіх				Серед тих, хто мав досвід вживання наркотичних речовин, N=155			
	12 місяців		30 днів		12 місяців		30 днів	
	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні	Так	Ні
Будь-які нелегальні наркотики	1	8	0,2	9	10	90	2	98
Марихуану або гашиш	3	6	2	7	31,5	68,5	16	84
Героїн	0,1	9	0	9	1	99	0	100
Кокаїн (включаючи крек)	0,2	9	0,1	9	2	98	1	99
Екстазі	1	8	0,1	9	8	92	0,5	99,5
Декільна наркотичних речовин одночасно	0,1	9	0	9	1	99	0	100
Інше	0,2	9	0,1	9	2	98	1	99
Відсоток тих, хто ніколи не вживав наркотичні речовини	91							

М5. Протягом останніх 30 днів чи вживали Ви наркотики і як часто?

	Серед усіх	Серед тих, хто мав досвід вживання наркотичних речовин, N=155
Принаймні один раз на тиждень	1	4
Рідше ніж раз на тиждень	1	13
Не вживали	7	83
Відсоток тих, хто ніколи не вживав наркотичні речовини	91	

М6. Зазначте будь ласка, як Ви оцінюєте можливість придбати наркотичні речовини протягом 24 годин (питання для тих, хто вживав/вживає наркотики)?

	Серед усіх					Серед тих, хто мав досвід вживання наркотичних речовин, N=155			
	Дуже легко	Скоріше, легко	Скоріше, складно	Дуже складно	Немає досвіду вживання наркотичних речовин	Дуже легко	Скоріше, легко	Скоріше, складно	Дуже складно
Будь-які нелегальні наркотики	1	3	3	2	91	15	35	29	21
Марихуану або гашиш	3	4	1	1		35	42	14	9
Героїн	1	1	3	4		7	18	31	44
Кокаїн (включаючи крек)	1	1	3	4		10	15	32	43
Екстазі	1	2	3	3		10	28	33	29
Декільна наркотичних речовин одночасно	1	2	3	3		9	21	31	39
Інше	1	2	2	3		11	28	29	32

М7. Як Ви вважаєте, наркозалежні люди – злочинці чи хворі люди?

Скоріше, злочинці	3
Скоріше, хворі люди	55
Ані злочинці, ані хворі люди	6
І злочинці, і хворі люди	26
Не знаю, не можу вирішити	10

М8. Наскільки серйозною Ви вважаєте проблему наркотиків у Вашому місті проживання?

Дуже серйозною	31	66
Скоріше, серйозною	35	
Скоріше, не серйозною	15	24
Зовсім не серйозною	9	
Важко відповісти (не знаю)	10	10

БЛОК N. СТАТЕВІ ВІДНОСИНИ ТА РЕПРОДУКТИВНЕ ЗДОРОВ'Я

N1. Чи вступали Ви коли-небудь у статевий контакт (іноді це називають „займатися любов'ю”, „мати секс”, „спати” тощо)?

Так	82
Ні	18

№2. Скільки років Вам було, коли Ви вперше вступили в статевий контакт?

	Серед усіх	Серед тих, хто вступав у статевий контакт, N=1491
8–15 років	13	16
16 років	17	20
17 років	15	18
18 років	16	20
19 років та старше	20	24
Не пам'ятаю	1	2
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	

№4. Чи користувалися Ви презервативом під час першого статевого акту?

	Серед усіх	Серед тих, хто вступав у статевий контакт, N=1491
Так	39	48
Ні	36	44
Не знаю/не пам'ятаю	7	8
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	

№5. Чи живете Ви статевим життям зараз (мали сексуальні стосунки протягом останніх 3 місяців)?

	Серед усіх	Серед тих, хто вступав у статевий контакт, N=1491
Так	70	86
Ні	12	14
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	

№6. Якщо так, то як часто Ви мали сексуальні стосунки за останні 3 місяці?

	Серед усіх	Серед тих, хто вступав у статевий контакт, N=1268
2 рази на тиждень та частіше	39	55,5
Раз на тиждень	18	26
Рідше ніж раз на тиждень	13	18,5
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту або не мав статевого контакту протягом останніх 3 місяців	30	

№7. Чи використовували Ви або Ваш(а) партнер/партнерка засоби контрацепції (запобігання небажаний вагітності) за останні 6 місяців?

	Серед усіх	Серед тих, хто вступав у статевий контакт, N=1491
Так	50	61
Ні	28	34
Важко відповісти	4	5
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	

№8. Якщо Ви або Ваш(а) партнер/партнерка використовували засоби контрацепції, то які саме?

Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати всі варіанти відповіді, що підходять	Серед усіх	Серед тих, хто вступав у статевий контакт, N=1491
Таблетки	10,5	13
Внутрішньоматкова спіраль	6	7
Презерватив	45	55
Календарний метод	8,5	10
Перерваний статевий акт	12,5	15
Піна/гель	1	1
Інше	1	2
Важко відповісти, не знаю	8	9
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	

№9. Чи Ви користувалися презервативом під час останнього статевого акту?

	Серед усіх	Серед тих, хто вступав у статевий контакт, N=1491
Так	36	44
Ні	42	51
Не знаю/не пам'ятаю	4	5
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	

N10. У цілому із скількома різними людьми впродовж життя, впродовж останніх 12 місяців та останніх 30 днів у Вас були статеві стосунки?

	Серед усіх	Серед тих, хто вступав у статевий контакт, N=1491
Впродовж всього життя		
1 партнер	17	21
2–3 партнери	24	29
4–10 партнерів	19	23
11 партнерів та більше	4	5
Важко відповісти/не пам'ятаю	18	22
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	
За останні 12 місяців		
Жодного партнера	2	2
1 партнер	60	73
2–3 партнери	10	13
4–10 партнерів	3	3
11 партнерів та більше	0,3	0,4
Важко відповісти/не пам'ятаю	7	9
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	
За останні 30 днів		
Жодного партнера	9	11
1 партнер	64	77,5
2–3 партнери	3	3
4–10 партнерів	0,5	1
11 партнерів та більше	0,1	0,1
Важко відповісти/не пам'ятаю	6	7
Відсоток тих, хто ніколи не мав статевого контакту	18	

N11. Чи хворіли Ви коли-небудь на запальні хвороби статевих органів?

Так	11
Ні	86
Не пам'ятаю	3

Запитання N12–16 лише для жінок, N=898

N12. Чи відвідуєте Ви гінеколога?

Так:		92
	Кожні півроку	32
	Раз на рік	12
	Рідше ніж раз на рік	9
	Лише в разі хвороби або вагітності	1
	Інше	8
Ні		8

N13. Чи хворіли Ви на жіночі хвороби?

Так	28
Ні	69
Важко відповісти	3

N14. Чи були Ви коли-небудь вагітні?

Так	56
Ні	44

N15. Чи виношували Ви дитину?

	Серед тих, жінок, які коли-небудь були вагітні, N=503	
Так	96	
Ні	4	

N16. Якщо Ви виношували дитину або зараз вагітні:

	Серед тих, жінок, які коли-небудь були вагітні, N=503	
	Так	Ні
Чи курите/курили Ви під час вагітності?	6	94
Чи курить/курив хтось із тих, хто мешкає з Вами в одному приміщенні, під час Вашої вагітності?	25	75
Чи вживаєте/ли Ви алкогольні напої під час вагітності?	5	95

Запитання N 17 лише для чоловіків, N=914

N17. Чи була у Вас коли-небудь потреба звертатися до уролога?

Так	14
Ні	81
Не пам'ятаю	5

Запитання N18– N20 для всіх респондентів

N18. Як Ви вважаєте, що має робити подружня пара, яка хоче мати дітей, але протягом кількох років це їй не вдається?

Змиритися з долею	3
Тільки жінці пройти медичне обстеження для з'ясування причини	3
Тільки чоловікові пройти медичне обстеження для з'ясування причини	2
Пройти обом медичне обстеження для з'ясування причини	85
Інше	1
Не знаю	6

N19. Якщо виявилося, що хтось із подружньої пари не може мати дітей через стан здоров'я, який вихід для пари із ситуації, що склалася?

	Що робити жінці	Що робити чоловіку
Змиритися з долею	3	5
Лікуватися і сподіватися на краще	45	44
Розлучитися і спробувати знайти підходящу пару	6	6
Скористатися послугами сучасних технологій (штучне запліднення, сурогатне материнство тощо)	25	20
Усиновити дитину	13	15
Не знаю	8	10

N20. Якщо виявилося, що обидва члени подружжя (і жінка, і чоловік) не можуть мати дітей через стан здоров'я, який вихід для пари із ситуації, що склалася?

Змиритися з долею	5
Лікуватися обом і сподіватися на краще	23
Скористатися послугами сучасних технологій (штучне запліднення, сурогатна матір тощо)	22
Усиновити дитину	41
Не знаю	9

БЛОК Р. МІГРАЦІЙНІ УСТАНОВКИ МОЛОДІ

R1. Чи хотіли б Ви, за наявності такої можливості, навчатися за кордоном?

Так	32
Ні	57
Не знаю	11

R2. Чи хотіли б Ви, за наявності такої можливості, тимчасово попрацювати за кордоном?

Так, лише за спеціальністю	19	45
Так, не важливо за якою спеціальністю	26	
Ні	44	44
Важко відповісти	11	11

Р4. Чи були Ви раніше за кордоном?

Так	25
Ні	75

БЛОК Q. МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА

Q1. Як Ви оцінюєте діяльність органів влади щодо вирішення проблем молоді у сфері:

	Позитивно	Негативно	Мені байдуже	Важко відповісти
Фізичної культури та спорту	30	45	13	12
Навчання	32	49	9	10
Дозвілля	23	58	10	9
Забезпечення культурних потреб	21	59	9	11
Профілактики правопорушень	20	56	9	15
Виховання	20	58	9	13
Охорони здоров'я	19	66	6	9
Праці	11	72	7	10
Забезпечення житлом	8	79	6	7
Матеріальної підтримки соціально незахищених груп молоді (сироти, інваліди тощо)	16,5	63	6,5	14

Q2. Чи відчуваєте Ви реалізацію державної молодіжної політики в Україні?

Так	9
Ні	79
Важко відповісти	12

Q3. До кого Ви найчастіше звертаєтесь у разі необхідності вирішення своїх проблем?

<i>Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати до трьох варіантів відповіді</i>	
Батьків, родичів	74
Друзів	38
Державних установ у справах молоді	1,5
Інших державних установ	2
До громадських організацій	1
Вирішую їх самостійно	40
До міжнародних організацій/благодійних фондів	0,2
Інше	1
Важко відповісти	1

Q4. Як Ви вважаєте, наскільки доступними є державні органи влади для отримання інформації, необхідної для реалізації Ваших прав?

Цілком доступні, могу звернутися будь-коли і отримати всю необхідну інформацію	5	36
Скоріше, доступні, ніж недоступні	31	
Скоріше, не доступні, ніж доступні	48	64
Зовсім недоступні	16	

Q5. Як Ви вважаєте, які молодіжні організації, перш за все, сьогодні потрібні таким молодим людям, як Ви?

<i>Сума відповідей не дорівнює 100%, оскільки респондент міг обрати до трьох варіантів відповіді</i>	
Екологічні молодіжні об'єднання	16
Молодіжні організації, що займаються організацією дозвілля молоді	39
Організації, що займаються вихованням молоді	29
Організації, створені для розв'язання соціальних проблем молоді	49
Організації, які підтримують молодіжне підприємництво	25
Молодіжні профспілки	19
Політичні організації молоді	6
Релігійні молодіжні організації	6
Творчі молодіжні об'єднання	18
Інші	0,2
Ніякі молодіжні організації не потрібні	5
Важко відповісти	10

Q6. У цілому, чи можете сказати, що Ви...

Дуже щасливий/а	14	86
Досить щасливий/а	72	
Не дуже щасливий/а	13	14
Зовсім не щасливий/а	1	

Q7. Якщо матеріальне становище середньостатистичної родини України взяти за якийсь середній показник, то як Ви у порівнянні з ним оцінюєте матеріальне становище Вашої родини?

Дуже високе	0,1
Високе	2
Вище за середнє	8
Середнє	62
Нижче середнього	23
Низьке	4
Дуже низьке	0,6

O.M. Balakireva, candidate of Sociol. Sci., T.V. Bondar

YOUTH OF UKRAINE: LIFESTYLE AND LIFE VALUES

The publication presents the results of socio-demographic survey conducted by NGO “Centre “Social monitoring” with the NGO “Ukrainian Institute for Social Research after O.Yaremenko on request of the NGO “Ukrainian Center of Social Reforms” in the framework of the project United Nations Population Fund (UNFPA) “Research of demographic factors of social changes”, which is a component of the Technical Cooperation Programme between UNFPA and the Government of Ukraine for 2006 – 2011.